

Kapitel 5

Adverbiet

El adverbio

Adverbiet kan defineres negativt ved at være de ord der ikke tilhører nogen af de øvrige ordklasser. Semantisk udtrykker adverbierne tid, sted, måde, årsag, hensigt, betingelse samt andre betydninger som kan være vanskeligere at sætte præcise etiketter på. Også nægtelse er et adverbium.

Betydningen af betegnelsen *ad-verbium* er en størrelse der lægger sig til verbet, altså på en eller anden måde modificerer verbets betydning. Dette ses tydeligst ved *no*, som inverterer verbets betydning: *no niego* (jeg benægter ikke) = *confirmo* (jeg bekræfter).

Adverbiet kan dog også modificere hele sætningen eller stå som *adverbiel bestemmelse* (modificere et adjektiv eller et andet adverbium), og det kan stå som attributiv.

De adverbielle referencer kan udtrykkes ved adverbier, præpositionssyntagmer, adverbielle bisætninger, gerundium og i nogle tilfælde ved et substantiv. I kapitel 28 om præpositioner beskrives en del udtryk for tid og sted, både med og uden præposition.

I dette afsnit skal kun nævnes nogle få grupper af syntaktisk systematiserbare adverbier.

5.1 Morfologi

Adverbierne har ikke nogen egentlig bøjning, men nogle kan gradbøjes, og en del adverbier er afledte af adjektiver.

5.1.1 Mådesadverbier på *-mente*

Spansk kan danne adverbier ud af en lang række adjektiver ved at føje endelsen *-mente* til adjektivets femininum svarende til *-t* på dansk; adjektivet *rápido* fortæller noget om bilen, mens adverbiet *rápidamente* beskriver den måde bilen bevæger sig på:

el coche es rápido

bilen er hurtig

el coche regresó rápidamente

bilen kom hurtigt tilbage

Udgangspunktet for dannelsen af *mente*-adverbierne er altid adjektivets femininum-form, men der skal ikke tilføjes et *-a* hvis adjektivet ikke har *a*. Derfor:

completamente

helt

tristemente

trist

crudamente

ubarmhjertigt

realmente

virkelig(t)

amablemente

venligt

triumfalmente

triumferende

Adverbiet har hovedtryk på samme stavelse som det tilsvarende adjektiv og bevarer derfor en eventuel skrevet accent. Der er bitryk på næstsidste stavelse, d.v.s. første *e* i endelsen:

<i>inútilmente</i>	forgæves	<i>estúpida mente</i>	dumt
<i>únicamente</i>	udelukkende, kun	<i>prácticamente</i>	i praksis

De fleste af de adjektiver der på dansk kan laves til adverbium ved tilføjelse af *-t*, kan undergå en tilsvarende ændring på spansk, men det er vanskeligt at fastlægge klare retningslinier for hvornår det kan lade sig gøre og hvornår ikke. Adjektiver for fysisk udseende som form og farve¹⁴ samt nationalitet kan normalt ikke laves til adverbier, og det samme gælder af uforklarlige grunde adjektiver som *vacío*, *lleno* (bliver til *plenamente*), *importante* m.fl.

Når to eller evt. flere adverbier på *-mente* sideordnes v.h.a. *y*, *ni*, *pero* etc., tilføjes kun *-mente* til det sidste. Det eller de første står som adjektiv i femininum, og der sættes ikke bindestreg:

<i>una economía que brotaba espontánea y libremente del suelo y la gente peruanos</i> (Mar)	En økonomi som spirede spontant og frit frem fra den peruanske jord og det peruanske folk
<i>Se apoyan subrepticia o abiertamente</i> (ABC)	De støtter hinanden i det skjulte eller åbent
<i>a uno le gusta imaginar cuando se pone delante del teclado que va a emprender una tarea absoluta y prometedoramente nueva</i> (Muñ 9)	Når man sætter sig til tastaturet, er det rart at forestille sig at man vil påbegynde et arbejde der på hel og lovende vis er nyt

I sjældne tilfælde kan man støde på to sidestillede *mente*-adverbier, men det kan ikke anbefales efterlignet:

<i>soltera o divorciada, calculé, [...], no teniendo que volver a una hora invariable o que inventar una mentira y contarla torpemente y culpablemente por teléfono desde la habitación de un hotel...</i> (Muñ 61)	Ugift eller skilt, regnede jeg med, [...] hun var ikke nødt til at tage hjem på et fastlagt tidspunkt eller til at finde på en løgn og fortælle den dumt og brøde-betyngt i telefonen fra et hotelværelse
---	---

5.1.1.1 Alternativer til de lange *mente*-adverbier

Mente-adverbierne er lange og tunge, og derfor søges de ofte undgået. For mange af dem må betegnes som dårlig stil, men de findes i alle teksttyper, så det er ikke i sig selv forkert at bruge dem.

---

¹⁴Ingen regel uden undtagelse. Butt & Benjamin citerer et eksempel fra Cortázars *Rayuela* som ikke burde eksistere: *pelirrojamente* (på rødhåret vis).

I mange tilfælde kan præpositionen *con* plus et abstrakt substantiv give samme betydning:

recordó con tristeza [tristemente]... (Pin 106) han huskede trist på...
dijo con ironía [irónicamente](Pin 107) Sagde han ironisk / med ironi i stemmen

5.1.2 Gradbøjning af adverbier

Ligesom adjektiverne kan mange adverbier gradbøjes. Det gælder især dem der udtrykker *måde*, men også andre ses gradbøjet. For adverbiernes vedkommende er der ingen forskel på komparativ og superlativ, idet man ikke - som ved adjektiverne - kan have artikel ved et adverbium. Betydningen må derfor ses af sammenhængen. Adverbiers gradbøjning ligner i øvrigt adjektivets, idet det bortset fra fire uregelmæssige blot tilføjes et *más*:

Ahora los dedos se me van más rápidamente todavía que los recuerdos (Muñ 30) Nu løber fingrene hurtigere for mig end minderne
En España se emplea más frecuentemente el nombre de surrealismo (Sáb V) I Spanien bruges oftere betegnelsen *surrealismo*
como si la barba creciera más deprisa que en circunstancias normales (Muñ 43) som om skæget voksede hurtigere end under normale omstændigheder
ya me torturaría más tarde (Sáb VII) senere skulle det pine mig
ya diré más adelante (Sáb I) det vil jeg fortælle senere

Også andre adverbier kan modificeres (gradbøjes) med *más*:

más al sur (Rep) længere syd på / længere mod syd
un poco más atrás de ella (Muñ 21) lidt længere bag ved hende

5.1.2.1 Uregelmæssig gradbøjning

Kun fire adverbier har uregelmæssig gradbøjning, og deres former svarer til de tilsvarende adjektiver:

Grundform		Komparativ	
bien	godt	mejor	bedre / bedst
mal	dårligt	peor	værre / værst
poco	lidt	menos	mindre / mindst
mucho	meget	más	mere / mest

seguro que cuando llegáramos ya se encontraba mejor (Muñ 48) når vi kom ville han helt sikkert have det bedre

Después está el asunto de la jerga, otra de las características que menos soporto (Sáb IV)

Dernæst kommer det med slang, et andet af de træk jeg ikke kan udstå

Ni los populares podían exprimir más los casos del pasado (País)

Ikke engang de konservative kunne presse mere ud af fortiden

Bortset fra udtrykket *más bien* (hellere) bøjes nævnte fire adverbier ikke regelmæssigt.

5.1.3 Absolut superlativ

På linie med adjektiverne (se 4.1.3) kan endel *mente*-adverbier sættes i en særlig høj grad, absolut superlativ, ved at tilføje adjektivet *-ísimamente*: *Frecuentísimamente* (ekstremt ofte), *lentísimamente* (ekstremt langsomt) o.s.v.

5.2 Stedsadverbier

På linie med de demonstrative pronominer findes der tre forskellige stedsadverbier, der angiver forskellig afstand til den talende:

	Her	Der (fjernere)	Der (meget fjernt)
Generelt	aquí	ahí	allí
Især Latinamerika	acá		allá

Afstanden til det sted der refereres til er i høj grad subjektiv. *Ahí* kan derfor psykologisk eller følelsesmæssigt udtrykke relativ nærhed i forhold til *allí*, som udtrykker det fysisk eller følelsesmæssigt fjerne:

Si te quedas esta noche aquí serás como nosotros (Muñ 69)

Hvis du bliver **her i nat**, bliver du som os

¿Ellos nos van a dar lecciones a nosotros? No, aquí funcionan los tribunales (Rep)

Skal de komme her og lære os noget? Nej, her fungerer domstolene

lo dejo guardado en la memoria, [...], y ahí se queda durante años enteros (Muñ 9)

jeg lader det ligge i hukommelsen, og der bliver det i flere år

Los alemanes pueden fijar allí [en Mallorca] su residencia, pero son extranjeros (ABC)

Tyskerne kan tage bopæl der [på Mallorca], men de er udlændinge

el siguiente destino de Coqui, [...], fue Londres donde fregó platos y aprendió inglés. Y de allí a Bruselas (Rep)

Coquis næste mål var London hvor han vaskede op og lærte engelsk. Derfra til Bruxelles

På begge kontinenter kan *acá* og *allá* modificeres af *más*. Det kan de tre øvrige former ikke:

Y, sin embargo, no parecen haber levantado los ánimos más allá de los feligreses (País)
ya no se deben esperar variaciones más allá del 0,05% (País)
Señalaba a la derecha de la poza, tres metros más allá de donde desaguaba El Chorro (Del 200)

Og alligevel ser de [partimedlemmerne] ikke ud til at have løftet stemningen ud over de troende(s rækker)
 nu skal man ikke længere forvente udsving ud over 0,05%
 Han pegede til højre for vandhullet, tre meter fra der hvor El Chorro udmundede

Der udover er *acá*, *allá* mest anvendt i Latinamerika, hvor de nogle steder er næsten enerådende:

Es una especie de chimenea [...], se ve en las revistas norteamericanas porque allá hace demasiado frío (Mog 8)
mi pensamiento era como un explorador perdido en un paisaje neblinoso: acá y allá, con gran esfuerzo, lograba vislumbrar vagas siluetas de hombres y cosas (Sáb XV)
¿No crees que les conviene venir acá? (Mog 18)
Acá está la carta - dijo (Sáb VII)

Det er en slags pejls [...], man kan se dem i amerikanske blade, ikke? For der er det alt for koldt
 mine tanker var som en vildfaren opdagelsesrejsende i et tågefyldt område: med store anstrengelser lykkedes det her og der at få øje på silhuetter af mennesker og ting
 Tror du ikke det kan betale sig for dem at komme hertil?
 Her er brevet, sagde hun

I Spanien kan *acá*, *allá* bruges om en mere upræcis stedsangivelse, jf. *más acá / allá*, men bortset fra udtrykkene med *más* er de ikke almindelige, og det må tilrådes at holde sig til *aquí*, *ahí*, *allí*.

5.3 Nægtelser

No er den mest almindelige nægtelse på spansk. Den placeres foran det ord den benægter, oftest et verbum:

La velocidad no importa (Sáb XII)
No habrá amnestía (Rep)
no han mandado un ladrillo para hacer una escuela (Mog 18)

Hastigheden har ingen betydning
 Der vil ikke være amnesti
 de har ikke sendt en eneste mursten til at bygge en skole

Dog adskilles den fra verbet af eventuelle bundne pronominer:

No me mires (Del 116)
pero eso no le puso de mal humor (All 67)

Lad være med at kigge på mig
 men det satte ham ikke i dårligt humør

I verbalkæder kan nægtelsen både stå foran det finitte verbum og foran infinitiven, men der er oftest en klar betydningsforskel:

lamento no haber ido
no lamento haber ido

jeg beklager at jeg ikke er taget derhen
 jeg beklager ikke at jeg er taget derhen

Efter *no* og andre benægtede udtryk følger de negative former af f.eks. de indefinitte pronominer: *no veo nada* (jeg kan ikke se noget), se 12.1.2.1.

Nægtelsen kan modificere andre ordklasser end verber:

<i>No sólo imágenes: también voces</i> (Sáb XV)	Ikke kun billeder, også stemmer
<i>La catarsis tiene que ser de ideas, ordenada y tranquila, y no de personas</i> (País)	Udrensningen skal være af ideer, i ro og orden, og ikke af personer
<i>"yo no soy partidario o no partidario, porque en un Estado de Derecho los que juzgan son los tribunales"</i> (Rep)	"Jeg er ikke tilhænger eller ikke-tilhænger, for i en retsstat er det domstolene der dømmer
<i>los organismos gubernamentales y no gubernamentales</i> (Rep)	regeringsorganer eller ikke-regeringsorganer [NGO'er]
<i>no siempre estaban de acuerdo conmigo</i> (Muñ 16)	de var ikke altid enige med mig

I sætningsemner (udtryk uden finit verbum, se 1.5.2) står *no* efter det led der benægtes, idet der kunne opfattes et implicit verbum efterfølgende:

- <i>Quiero ir al cine. - Yo no (quiero) / Pedro no (quiere)</i>	- jeg vil i biografen. Jeg (vil) ikke / Pedro (vil) ikke
- <i>¿Estás cansada? -No, hoy no (lo estoy)</i>	- Er du træt? Nej, ikke i dag

5.4 Adverbiets syntaks

Adverbiet står først og fremmest som adverbial på sætningsniveau:

<i>cualquier cosa que vaya bien con el traje gris</i> (Cor)	hvad som helst der passer godt til den grå dragt
<i>Los colonizadores se preocuparon casi únicam ente de la explotación del oro y la plata peruanos</i> (Mar)	Kolonialisterne interesserede sig næsten kun for udnyttelsen af Perus guld og sølv

men det kan også modificere et adjektiv eller et andet adverbium, hvilket i begge tilfælde betegnes *adverbiel bestemmelse*.

<i>una mujer tan irremed iablem ente fea</i> (Muñ 27)	en kvinde der er så uforbederlig grim
<i>Quedamos muy vagamente en vernos la próxima vez que él y Juana Rosa vinieran a la ciudad</i> (Muñ 39)	Vi aftalte meget vagt at ses næste gang han og Juana Rosa kom til byen